

**EXPERIENCE OF PROJECT ACTIVITY
IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE
AND ABROAD**

**ДОСВІД ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ТА ЗА РУБЕЖЕМ**

Oksana Kravchenko¹

Andrii Dzyhovskiy²

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-531-0-43>

Abstract. It has been established that the development of human capital is facilitated by an effective system of social protection, therefore, the search for innovative social services and programs is an important condition for the post-war recovery of Ukraine and ensuring social inclusion. Projects are an effective form of innovative activity, accordingly, an effective technology of professional training of specialists for innovations is project activity, which promotes the development of creativity, the search for new ideas and solutions for a specific person, group, community as a whole, the formation of communication skills and intersectoral cooperation.

The purpose of the study: to study the Ukrainian and international experience of organizing project activities in institutions of higher education, as well as the professional training of social workers for project activities. This made it possible to identify the strengths of university education in the implementation of innovations, as well as to use these best practices in the training of specialists capable of promoting and implementing creative ideas.

In particular, it is important to use the existing experience to model the process of professional training of future social workers in the conditions of higher educational institutions in close relationship with the practice of finding ways to achieve social well-being at the local and global levels.

¹ Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Department of the Social Pedagogy and Social Work,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Ukraine
² PhD Student, Department of the Social Pedagogy and Social Work,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Ukraine

Higher education institutions perform a double mission in this process: in communities, they perform a social function of supporting communities in solving social problems through scientific research and innovation activities; carry out training of specialists for the needs of the community, who are the driving force of sustainable development through the practical initiation and implementation of social programs.

Research methodology: study of the structure of Ukrainian and foreign higher education institutions regarding the presence of units that coordinate project activities; analysis of educational programs in the specialty "Social work" for the presence of mandatory and optional educational components in social design, which proves the focus on the formation of relevant competencies in future specialists.

The analysis of the organizational structure of higher education institutions in Ukraine and abroad made it possible to establish that innovative and project activities are among the priority areas of activity. Each has its own vision of the organizational structure: project office, project activity department, international relations department, innovation department, etc.

In the conditions of digitalization, the strength of universities are the use of the possibilities of official websites, on which thematic sections are created, a bank of current grant programs is formed, and an archive of implemented projects is kept. Interesting experience in preparing monthly information digests with active deadlines for project submissions.

Summarizing the activities of such structural divisions, we can determine the following areas of work: informing about grant opportunities for participants in the educational process; assistance in the design of existing conceptual proposals in the form of applications; search for partners; support during project implementation.

The best experience of higher education institutions concerns the holding of local competitions for the best ideas and project proposals, which are improved and formalized in the form of national and international project applications. At the same time, a positive factor is the presence of a local regulatory document, which regulates all stages of the implementation of project activities by participants in the educational process.

For the field of social work, methodological approaches to innovative

activities defined by the International Association of Schools of Social Work are important.

In addition, foreign higher education institutions implement project activities through appropriate support centers that perform service functions for the development of innovations, the implementation of interdisciplinary research, the implementation of academic mobility, and the expansion of grant programs.

Project competence is formed due to the presence of mandatory or optional educational components that form knowledge about the essence of the project, the specifics of social design, management of project activities, financial aspects of project implementation, work with the project team, etc.

Prospects for further research are questions of practical project activities of student youth, classification of social projects, intersectoral cooperation in the community, the role of projects in achieving sustainable development.

1. Вступ

У 2019 р в Україні схвалена «Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності до 2030 року», мета якої полягає у розбудові національної інноваційної екосистеми для забезпечення швидкого та якісного перетворення креативних ідей в інноваційні продукти та послуги, підвищення рівня інноваційності національної економіки, що передбачає створення сприятливих умов для розвитку інноваційної сфери, збільшення кількості впроваджуваних розробок, підвищення економічної віддачі від них, залучення інвестицій в інноваційну діяльність [13].

Відповідно до затвердженого Плану для реалізації Ukraine Facility 2024-2027 серед пріоритетних напрямів є розвиток людського капіталу через підтримку інноваційних проектів та програм. Це завдання конкретизується у межах стратегічного завдання «Гідний соціальний захист постраждалого від війни населення», метою якого: підтримати українські органи державної влади в частині забезпечення гідного рівня соціального захисту постраждалого від війни населення, включно з переміщеними особами, літніми людьми, дітьми, особами з обмеженими можливостями та особами, які належать до вразливих груп, у прозорий, стійкий спосіб, що враховує гендерні аспекти, як істотної складової стійкої політики органів влади щодо захисту прав людини. Серед пропонованих заходів: надавати експертну під-

тримку під час реалізації проєктів, спрямованих на просування соціальних прав, зокрема подолання нереалізації соціальних прав, шляхом підвищення обізнаності осіб, які належать до уразливих груп населення, та широкої громадськості про соціальні права та механізми їхнього захисту відповідно до ЄСХ та згідно з чинною політикою та практикою [23].

Вважаємо, що розвитку людського капіталу сприяє ефективна система соціального захисту, тому пошук інноваційних соціальних послуг і програм є важливою умовою повоєнного відновлення України та забезпечення соціальної інклюзії. Ефективною формою інноваційної діяльності є проєкти, відповідно дієвою технологією професійної підготовки фахівців до інновацій є проєктна діяльність, яка сприяє розвитку креативності, пошуку нових ідей і рішень для конкретної людини, групи, громади в цілому, формуванню комунікативних навичок та міжсекторальної співпраці.

Ставимо за мету вивчити український та міжнародний досвід організації проєктної діяльності у закладах вищої освіти, а також професійної підготовки соціальних працівників до проєктної діяльності. Це дозволить виявити сильні сторони університетської освіти з впровадження інновацій, а також використовувати ці кращі практики у підготовці фахівців, здатних продувати і впроваджувати креативні ідеї. Зокрема, важливо наявний досвід використати для моделювання процесу професійної підготовки майбутніх соціальних працівників в умовах ЗВО у тісному взаємозв'язку із практикою пошуку шляхів досягнення соціального добробуту на локальному та глобальному рівнях. Саме ЗВО виконують подвійну місію у цьому процесі: в громадах виконують соціальну функцію з підтримки громад у вирішенні суспільних проблем через науково-дослідницьку та інноваційну діяльність; здійснюють підготовку фахівців для потреб громади, які виступають рушійною силою сталого розвитку через практичне ініціювання і виконання соціальних програм.

Методологія дослідження: вивчення структури українських та зарубіжних ЗВО щодо наявності підрозділів, які координують проєктну діяльність; аналіз освітніх програм зі спеціальності «Соціальна робота» на предмет наявності обов'язкових та вибіркових освітніх компонентів з соціального проєктування, що засвідчує спрямованість

на формування відповідних компетентностей у майбутніх фахівців. На основі проведеного аналізу будуть розроблені рекомендації для ЗВО України з удосконалення професійної підготовки соціальних працівників до проектної діяльності.

2. Проектна діяльність в організаційній структурі закладів вищої освіти

Проектний офіс – структурний підрозділ Національного університету «Львівська політехніка» (<http://surl.li/wtagky>), який здійснює консультаційну, навчальну та управлінську діяльність для підвищення якості підготовки проектних пропозицій та впровадження проектних ініціатив Університету. Проектний офіс займається документальним супроводом міжнародних освітніх проектів з науковою складовою, інфраструктурних та соціальних проектів, що отримали фінансування, допомогою в реалізації та моніторингом виконання [12].

Основною метою діяльності Проектного офісу є активізація проектної діяльності науково-педагогічних та наукових працівників, аспірантів, докторантів, працівників Політехніки та інших учасників проектів задля посилення присутності Львівської політехніки в міжнародних рейтингових позиціях [12].

Послуги, які надає відділ: консультування в написанні проектів: пошук відповідних програм для подання проектних заявок; допомога в оформленні проектних заявок у відповідності до вимог конкурсу; пошук партнерів для проектів; допомога в розробці бізнес-плану та фінансової частини проекту; вчитка та перевірка грамотності поданих заявок та проектів; супровід подачі проектних заявок; проведення аудиту проектних заявок та проектів на етапі подачі, під час виконання та після їх завершення [12].

Серед сильних сторін діяльності: широкий штат; підготовка і випуск періодичного інформаційного бюлетеня для учасників освітнього процесу, реєстрація та супровід виграних проектів університету.

На сайті Чернівецького національного університету створено рубрику «Гранти та конкурси» (<http://surl.li/qxxtjd>) з підрозділами міжнародні проекти, загальнонаціональні проекти. Рубрики постійно оновлюються з конкретизацією тематики та дедлайнів для участі. *Кращий досвід університету – це грант університету для молодих вчених* [1].

Організатором Конкурсу є Рада молодих вчених Університету. Гранти призначаються з метою підтримки наукових досліджень молодих вчених Університету. Результатом Конкурсу є реалізація короткострокових проєктів-переможців. Основними завданням впровадження Грантів є наступні: отримання наукових результатів фундаментального характеру з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави; отримання наукових результатів прикладного характеру, що можуть бути впроваджені через укладання наукової госпдоговірної тематики або через створення стартапів; створення наукового доробку, який може бути використаний при підготовці запитів на фінансування досліджень і розробок, зокрема за рахунок грантових фондів; набуття навичок підготовки наукових грантових проєктів молодими вченими; стимулювання і підтримка наукових досліджень молодих вчених; підтримка та розвиток діяльності навчально-наукових лабораторій, центрів тощо; виявлення молодих вчених, які здатні здійснювати інноваційні розробки, що є комерційно привабливими [1].

Водночас в університеті розроблене та затверджене «Порядок підготовки та виконання міжнародних проєктів та грантів ЧНУ ім. Ю. Федьковича», який регулює процес підготовки, виконання та звітування за міжнародними проєктами.

В Ужгородському національному університеті науково-дослідною частиною видається вісник «Дайджест наукових грантів», в якому відповідно до галузей знань і спеціальностей зроблена підбірка актуальних грантових програм. Також на сайті ЗВО є окрема рубрика «Проекти» з підрубриками: «Пошук грантів та стипендій» [21], яка містить інформацію про широке коло програм мобільності та для проведення досліджень; «Міжнародні освітні та інституційні проєкти» з переліком діючих та зреалізованих проєктів університету; «Міжнародні наукові проєкти», виконавцем чи партнером яких є ЗВО [22]. Водночас розроблене і затверджене «Положення про організацію та ведення грантової роботи в ДВНЗ «Ужгородський національний університет»» [11], яке врегульовує діяльність відділу міжнародного освітнього та наукового співробітництва, науково-дослідної частини, Центру інновацій

і розвитку, які надають допомогу структурним підрозділам УжНУ щодо формування грантових проектних пропозицій, зокрема забезпечують, за потреби, переклад проектів іноземними мовами, ведуть роботу по оформленню інших необхідних документів.

Луцький національний технічний університет у структурі має Відділ проектної діяльності (<https://lntu.edu.ua/uk/diyalnist/proyektna>), який має штат фахівців та однойменну сторінку на сайті ЗВО. Заслужовує на увагу «Положення про порядок реалізації проектів, програм, грантів, договорів та управління коштами грантів у Луцькому національному технічному університеті», яке визначає порядок реалізації проектів, програм, грантів, договорів та управління коштами грантів, а також регулює процедури з планування, виконання, звітування та оцінювання результатів проектної діяльності, визначає порядок залучення працівників, оплати їхньої праці, відряджень, порядок звітності щодо виконання проектів [14].

У Сумському державному університеті створено Стартап-центр (<https://startup.sumdu.edu.ua/>), який сприяє розвитку бізнес-ідей та інноваційних проектів. Серед напрямів діяльності: проведення навчальних семінарів, тренінгів, ділових ігор за участі підприємців; організація презентацій, краштестів, мозкових штурмів; підтримка участі у всеукраїнських та міжнародних конкурсах; розвиток партнерства та менторства з провідними стартап-проектами, стартап-хабами, інвестиційними фондами [18]. Також ЗВО здійснює Реєстр міждисциплінарних проектів, що дозволяє простежити тематику і динаміку реалізованих проектів. Сайт ЗВО насичений різними рубриками, що стосуються наукових проектів, міжнародних, стартапів тощо.

Навчально-науковий центр проектних технологій є освітньо-науковим і координаційно-консультаційним підрозділом Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Центр функціонує на принципах проектного офісу, що забезпечує методологічне та організаційне забезпечення інноваційного розвитку Університету та управління проектами з метою розвитку науково-дослідної та інноваційної діяльності науково-педагогічних, наукових працівників, докторантів, аспірантів та здобувачів вищої освіти [8].

У Харківському національному педагогічному університеті імені Г. Сковороди створено рубрику «Грантова та проектна діяльність»

(<http://hnpu.edu.ua/uk/grantova-ta-proyektna-diyalnist>). Рубрика містить декілька корисних опцій, а саме «Грантові можливості» з описом актуальних програм національного та міжнародного характеру; програм, учасником яких є ЗВО; пропозиції для молодих вчених; пропозиції для досвічених вчених; грантові програми для академічної мобільності [2].

В Донецькому національному університеті В. Стуса діє Проектний офіс (<https://surl.li/ccfwkh>), мета якого: управління та координація під керівництвом ректорату діяльності всіх структурних підрозділів з реалізації міжнародних освітніх проектів, програм, договорів, грантів та інших форм співпраці із зарубіжними університетами, установами, організаціями та фондами з метою перетворення ЗВО на сучасний міжнародно-визнаний інноваційний, науково-освітній, аналітичний, консалтинговий і освітній проектний центр. Серед завдань і функцій: організаційна, методична та представницька підтримка факультетів, кафедр та інших структурних підрозділів університету з підготовки та реалізації міжнародних проектів, грантів та міжнародного фандрейзингу; перспективне планування міжнародної проектної діяльності університету, пошук і відбір нових партнерів; організація тематичних заходів щодо проектних і грантових можливостей для учасників освітнього процесу; пошук міжнародних проектних можливостей, інформування потенційних учасників та організаційний супровід написання та подання проектних заявок [15].

Узагальнимо зарубіжний досвід управлінської структури ЗВО з підтримки проектної діяльності. Доцільним є здійснювати такий дослідницький прийом через парадигму досліджень у соціальній сфері, визначеній Міжнародною асоціацією шкіл соціальної роботи. Відповідно метою дослідження соціальної роботи є розвиток знань, теорія соціальної політики, практичне втручання та оцінка на підтримку місії та цілей соціальної роботи як професії та наукової галузі, що базується на практиці. Зокрема, дослідження соціальної роботи проводяться для досягнення багатьох цілей професії, політиків, громад і клієнтів соціальної роботи, включаючи: заохочувати та сприяти розумінню індивідуальних, соціальних, міжособистісних, соціально-економічних та структурних проблем та їхніх викликів і наслідків; сприяти оцінці потреб і ресурсів людей в їхньому природному, побудованому, соці-

ально-економічному, екологічному, культурному, релігійному та соціально-політичному середовищі та мінливих місцевих, регіональних і глобальних контекстах; підвищення соціального добробуту, сталого розвитку, якості життя, просування прав людини та соціальної, економічної та екологічної справедливості тощо [38].

Такі завдання і виклики сучасна соціальна робота виконує і через проєктну діяльність. Для кращого розуміння міжнародного контексту звернемося до практичного досвіду зарубіжних ЗВО з проєктної діяльності.

В Університеті імені Адама Міцкевича (Республіка Польща) функціонує Центр підтримки проєктів. Освоєння європейських фондів на підтримку досліджень, навчання, мобільності, інфраструктури та співпраці з бізнесом є запорукою розвитку Університету та зростання його інноваційності та конкурентоспроможності не лише на національній арені, але – перш за все – на міжнародній арені. Кошти ЄС дозволяють розширювати університет, забезпечувати його сучасним обладнанням і дослідницьким апаратом, проводити інноваційні дослідження в міжнародних консорціумах, модернізувати та відкривати нові навчальні курси, організовувати стажування та учнівство для студентів і співробітників, надавати стипендії для закордонних візитів і підтримувати академічну підприємництво. Успішна заявка на отримання європейських фондів вимагає співпраці академічної спільноти, влади та адміністрації університету. Працівникам університету допомагає Центр підтримки проєктів [41].

Масаріков Університет (Чехія) серед стратегічних напрямів реалізації місії університету поряд із етичними принципами, дотримання прав, стійкості, визначено проєктну діяльність [40]. Гаслом такого напрямку є «Ми тримаємо руку на пульсі майбутнього».

Університет Чарльза Стерта (Австралія) сам виступає грантодавцем. У 2024 році запропонував понад 69 000 доларів США на фінансування місцевих некомерційних громадських груп і навчальних закладів у рамках грантової програми Community University Partnership (CUP).

Так як цілями університету є прагнення працювати на благо суспільства. Зосереджений на розвитку людей, які допомагають своїм спільнотам рости та процвітати. Програма грантів для партнерства з громадськими університетами – це програма невеликих грантів (мак-

симальна вартість проекту – 1000 доларів США), розроблена для підтримки розвитку регіону через внесок у культурну, економічну, спортивну та пов'язану з ними діяльність та підвищення прагнення до здобуття вищої освіти та підвищення обізнаності, особливо серед молоді в сільській місцевості та регіональні громади [28]. Грантовий конкурс проходить за напрямками: культура та мистецтво; спорт; освіта; здоров'я і добробут; екологічна стійкість.

Університет Каталонії в Іспанії цілком розвинуто визначає прагнення стати глобальним університетом відповідно до порядку денного сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй до 2030 року. Відповідно, з метою вирішення найбільших світових проблем, генерує знання, які можна використовувати, щоб допомогти суспільствам розвиватися. Для формування глобального громадянства в університеті діє система інтернаціональних грантів, яка дозволяє урізноманітнити аудиторії та залучити студентів з різних геополітичних і соціальних кліматів до спільного простору обміну, взаємодії та взаємного збагачення. Для цього університет співпрацює з міжнародними організаціями та установами, щоб стимулювати міжнародні грантові програми відповідно до однієї з головних цілей сталого розвитку четвертої цілі щодо якісної освіти [30].

Вісконський Університет у Медісоні (США) має підприємницький кампус – це власна «Силіконова долина», який допомагає науковцям орієнтуватися на кожному етапі комерційного шляху від відкриття до виходу на ринок і доносити їхні інновації, що змінюють життя, до мас. Незалежно від того, чи йдеться про подачу заявки на патент, залучення інвесторів чи створення додаткової компанії, професіонали із залучення бізнесу допомагають учасникам освітнього процесу [36].

Аналіз організаційної структури закладів вищої освіти України та зарубіжжя дав змогу встановити, що інноваційна і проектна діяльність є серед пріоритетних напрямів діяльності. Кожен ЗВО має власне бачення організаційної структури: проектний офіс, відділ проектної діяльності, відділ міжнародних зв'язків, інноваційний відділ тощо. У більшій мірі такі відділи надають послуги з пошуку проектних та грантових програм, з написання проектних заявок, підготовки кошторису, заповнення аплікаційних форм.

3. Аналіз освітніх програм з підготовки майбутніх соціальних працівників щодо проектної компетентності

Проектування у підготовці майбутніх фахівців розглядається з одного боку як індивідуальна діяльність здобувачів щодо розробки і реалізації соціальних проектів, з другого – як педагогічна технологія, в основі якої лежить метод проектів. У результаті формується професійна культура і компетентність майбутніх фахівців соціальної сфери, які спроможні реально оновлювати систему організації соціальної роботи на принципово нових засадах проектного мислення.

Виділяємо декілька груп результатів навчання, які формуються проектною діяльністю:

- дослідницькі (розробити й обґрунтувати ідеї, обрати краще рішення);
- соціальної взаємодії (співпрацювати у процесі реалізації проекту, надавати допомогу партнерам і отримувати від них допомогу, слідкувати за ходом спільної роботи і спрямовувати у потрібне русло);
- оціночні (оцінювати хід, результат своєї діяльності і діяльності інших);
- інформаційні (самостійно здійснювати пошук потрібної інформації; виявляти, якої інформації чи відомостей не вистачає);
- презентаційні (виступати перед аудиторією, відповідати на незаплановані питання, використовувати наочні засоби, демонструвати артистичні можливості);
- рефлексивні (відповідати на питання «чого я навчився?», «чого ще потрібно навчитися»; адекватно оцінювати свою роль у команді);
- менеджерські (проектувати процес; планувати діяльність – час, ресурси, приймати рішення; розподіляти обов'язки);
- лідерські (проявляти ініціативу; брати відповідальність; допомагати членам команди у виконанні завдань).

Водночас проектна діяльність дозволяє поєднати навчання з життєвими реаліями, аудиторну і позааудиторну діяльність; спілкування з викладачами та практиками соціальної сфери.

Здійснимо аналіз освітніх програм підготовки майбутніх соціальних працівників щодо наявності освітніх компонентів та кращих практик з проектної діяльності.

У Національному університеті «Львівська політехніка» професійна підготовка бакалавра за спеціальністю «Соціальна робота» здійснюється у системі «університет – громада», поєднує спеціалізовану професійну теорію з професійною діяльністю, що засновані на цінностях соціальної роботи, із наголосом на наукових дослідженнях, використанні сучасних здобутків соціогуманітарних наук, головно соціальної роботи; має виражені суспільно-політичний, економічний та соціо-інформаційний складники. Фокус освітньої програми – формування цілісної здорової (на основі холістичного підходу) особистості фахівця загальної практики соціальної роботи, готового до професійної діяльності на всіх рівнях практики, творчого розв'язання різного роду соціальних проблем і задоволення потреб клієнтів на основі результатів наукового пошуку та фактичних даних практики соціальної роботи, сприяння суспільному розвитку; здатного до саморозвитку, самоактуалізації, самореалізації, орієнтує на подальшу фахову самоосвіту, навчання на магістерському освітньому рівні [16].

Наявні вибіркові компоненти «Соціальні проекти у соціальній роботі» та «Особливості розробки та реалізації соціальних проектів».

Характеристика освітньої програми «Соціальна робота», ОС «магістр»: професійна підготовка бакалавра за спеціальністю «Соціальна робота» здійснюється у системі «університет – громада», поєднує спеціалізовану професійну теорію з професійною діяльністю, що засновані на цінностях соціальної роботи, із наголосом на наукових дослідженнях, використанні сучасних здобутків соціогуманітарних наук, головно соціальної роботи; має виражені суспільно-політичний, економічний та соціо-інформаційний складники. Фокус освітньої програми – формування цілісної здорової (на основі холістичного підходу) особистості фахівця загальної практики соціальної роботи, готового до професійної діяльності на всіх рівнях практики, творчого розв'язання різного роду соціальних проблем і задоволення потреб клієнтів на основі результатів наукового пошуку та фактичних даних практики соціальної роботи, сприяння суспільному розвитку; здатного до саморозвитку, самоактуалізації, самореалізації, орієнтує на подальшу фахову самоосвіту, навчання на магістерському освітньому рівні [17].

Обов'язкові та вибіркові освітніх компоненти з проєктної діяльності відсутні.

У Львівському національному університеті імені Івана Франка реалізується ОПП «Соціально-психологічна реабілітація» (ОС «магістр»), мета якої підготувати конкурентоспроможного компетентного фахівця в галузі соціальної роботи, здатного на високому професійному рівні розв'язувати складні спеціалізовані завдання, орієнтовані на соціальний та індивідуальний контекст рішення проблеми особи, сім'ї, соціальної групи, громади, шляхом дослідницько-інноваційної діяльності та проведення наукового дослідження [7].

Серед обов'язкових освітніх компонентів є «Проектний менеджмент у соціальній роботі».

Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича має ОПП «Соціальна робота» (ОС «бакалавр») [26], мета якої: підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та прикладні проблеми соціальної сфери або у процесі навчання, у тому числі управління соціальними процесами та процесами, що мають місце в індивідуальному розвитку особистості, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов, та зорієнтованих на подальшу фахову самоосвіту.

Обов'язкові та вибіркові освітні компоненти з проектною діяльністю відсутні.

ОПП «Соціальна робота» (ОС «магістр») має за мету: підготовку фахівців, здатних розв'язувати складні задачі і проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог; регулювати соціальні відносини людини із суспільством, надавати їй допомогу та підтримку у вирішенні проблем, гідному [27].

Наявні обов'язкові освітні компоненти «Планування і розробка соціальних проєктів», а також вибіркові – «Фрайдризинг».

В Ужгородському національному університеті метою ОПП «Соціальна робота» (ОС «бакалавр») є підготовка кваліфікованого, конкурентоздатного фахівця соціальної роботи, який володіє ґрунтовною теоретичною базою фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, готовий відповідати викликам сьогодення та здатний вирішувати типові професійні завдання в умовах полікультурного середовища [3].

ОПП передбачає обов'язків освітній компонент «Соціальне проєктування».

Метою ОПП «Соціальна робота» (ОС «магістр») є формування особистості конкурентоспроможного фахівця, який володіє фаховими компетентностями, здатний розв'язувати складні задачі у сфері професійної соціальної роботи та в процесі навчання, виконувати наукові дослідження та здійснювати інновації, ефективно працювати в умовах полікультурного суспільства [4].

Є обов'язків освітній компонент «Управління соціальними проєктами та програмами».

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка реалізує освітні програми з цієї спеціальності. Метою освітньо-професійної програми «Соціальна робота» (ОС «бакалавр») є підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі та прикладні проблеми соціальної сфери, здійснювати управління соціальними процесами та процесами, що мають місце в індивідуальному розвитку особистості, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невідзначеністю умов, та зорієнтованих на подальшу фахову самоосвіту [19].

Серед обов'язкових освітніх компонентів є «Соціальне проєктування».

ОПП Соціальна робота за ОС «магістр» має за мету підготовку конкурентоспроможних фахівців, що володіють необхідними компетентностями для розв'язання складних задач і проблем у соціальній сфері з урахуванням потреб і запитів сучасного ринку праці регіонального та загальнодержавного масштабу; а також ефективного впровадження сучасних методів управління соціальними службами, установами та організаціями [20].

Освітні компоненти відсутні з проектної діяльності.

НУ «Чернігівська політехніка» реалізує освітні програм, зокрема ОПП Соціальна робота (ОС «бакалавр»), мета: забезпечити підготовку бакалавра соціальної роботи, здатного в умовах викликів сьогодення успішно виконувати професійні обов'язки та вирішувати типові професійні завдання у соціальних інституціях на основі отриманих фундаментальних та професійно-орієнтованих знань та вмінь, що сприятиме його професійному та особистісному зростанню [9].

Є обов'язків освітніх компонент «Проектна діяльність у соціальній роботі», а також вибірковий – «Тренінг курс «Start up creation»».

ОПП Соціальна робота (ОС «магістр»), мета якої: забезпечити підготовку висококваліфікованих, конкурентоспроможних, інтегрованих у європейський та світовий освітньо-науковий простір соціальних працівників, здатних до самостійної науково-дослідницької, організаційної та практичної діяльності в галузі соціальної роботи та зорієнтованих на подальше особистісне та професійне зростання [10].

Освітні компоненти з проектної діяльності відсутні, проти є наявний вибірковий пакет – мейджор – «Соціальне проектування».

У Херсонському державному університеті реалізуються ОПП «Соціальна робота» (ОС «бакалавр»), мета: підготовка компетентних конкурентоспроможних фахівців в галузі соціальної роботи, які здатні на високому професійному рівні виконувати обов'язки та розв'язувати складні спеціалізовані задачі, прикладні проблеми соціальної сфери на різних рівнях (світовому, загальнодержавному, регіональному), проводити оригінальні самостійні наукові дослідження, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи й характеризується комплексністю та невизначеністю умов, зорієнтованих на подальшу фахову самоосвіту [25].

Серед обов'язкових освітніх компонентів є «Організація волонтерської діяльності та фандрайзингу» та «Соціальне проектування».

ОПП «Соціальна робота» (ОС «магістр») має за мету: підготовка компетентних фахівців у галузі соціальної роботи, конкурентоспроможних на українському та міжнародному ринках праці, здатних приймати оптимальні рішення у нестандартних ситуаціях професійної діяльності [24].

Серед обов'язкових освітніх компонентів представлено «Соціальне прогнозування та проектування».

Західноукраїнський національний університет має ОПП «Соціальна робота» (ОС «бакалавр»), мета: забезпечити підготовку висококваліфікованих фахівців в галузі соціальної роботи, здатних вирішувати конкретні проблеми й завдання професійної діяльності, надавати психосоціальну допомогу громадянам, проводити оригінальні самостійні наукові дослідження та здійснювати управління соціальними процесами, що є основою конкурентоспроможності випускників [5].

Освітні компоненти з проектної діяльності відсутні.

ОПП «Соціальна робота та соціальна політика» (ОС «магістр»), мета: забезпечити академічну підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі соціальної роботи та соціальної політики, здатних розв'язувати складні спеціалізовані задачі й вирішувати практичні проблеми в професійній діяльності на теоретико-методологічному, оргтехнологічному та проектно-прикладному рівнях, а також, послуговуючись усталеною системою традиційних засобів та інноваційних інструментів організовувати і проводити самостійні наукові дослідження задля професійного саморозвитку, безперервної самоосвіти, а відтак перманентного підвищення власної конкурентоспроможності на сучасному ринку професійних послуг [6].

В ОПП представлено обов'язків освітній компонент «Соціальні проекти».

Перейдемо до вивчення зарубіжного досвіду реалізації освітніх програм із соціальної роботи та виявлення компонентів з проектної діяльності.

В Університеті Адама Міцкевича (Республіка Польща) реалізуються освітні програми. За першим бакалаврським рівнем передбачено формування таких компетентностей: застосування академічних знань до творчої, практичної допомоги; застосування методів і прийомів соціальної роботи, спрямованих на роботу з особистістю, сім'єю, групою та місцевою громадою; розробка інноваційної діяльності для інших; побудова соціальних проектів, програм і стратегій допомоги та вирішення соціальних проблем, соціально-профілактичних програм; проведення кризових інтервенцій [32].

Серед обов'язкових навчальних дисциплін є «Діагностування та проектування в соціальній роботі». Цілями курсу є: надання знань про специфіку діагностики в соціальній роботі та знання про основні методологічні принципи діагностичних, прогностичних та оціночних досліджень у соціальній роботі; розвиток умінь використовувати статистичні, демографічні, психологічні та соціологічні дані щодо основних соціальних проблем Польщі. розвиток здатності аналізувати емпіричні дані та інтерпретувати їх у діагностиці вибраних соціальних проблем, використовуючи відповідні інструменти, включаючи комп'ютерні програми; розвиток здатності проводити діагностичне

дослідження та використовувати його результати для побудови проєктів для вирішення соціальних проблем і побудови стратегій змін; розвиток умінь використовувати знання про принципи діагностики та проєктування соціальних змін у професійній діяльності соціального працівника як дослідника, діагноста та стратега [34].

Знання: визначає та пояснює особливості діагностичних тестів у соціальній роботі та знає принципи якісної діагностики; правильно вказано етапи процедури в різних моделях побудови стратегій вирішення соціальних проблем і в різних типах соціальних проєктів; знає відповідні показники для діагностики потреб обраних соціальних категорій; правильно підбирає показники в діагностиці вибраних соціальних проблем.

Вміння: вибирає відповідні показники, що характеризують ступінь розвиненості та гостроти соціальної проблеми при проєктуванні соціальних змін; правильно аналізує та інтерпретує результати опитувань із соціальних проблем за допомогою спеціального програмного забезпечення та використовує їх у ролі соціального стратега та розробника профілактичних програм.

Компетентності: здатний використовувати знання про причини, перебіг і наслідки вибраних соціальних проблем у побудові соціальних проєктів і стратегій вирішення соціальних проблем [35].

За магістерським рівнем вищої освіти метою програми визначено: «Соціальна робота – це сфера навчання, яка готує людей до професійної допомоги окремим особам і сім'ям у зміцненні та відновленні їх здатності функціонувати в суспільстві. Це сфера застосування знань у практичних діях, яка показує, як використовувати методи та прийоми, щоб допомогти людям із життєвими проблемами, розвивати їхню активність та самостійність у житті та покращувати якість життя. Він також вказує на те, як діяти на благо місцевих громад, створювати допоміжні установи та координувати діяльність з надання допомоги для задоволення потреб членів громади. Соціальна робота є міждисциплінарною, використовує такі наукові дисципліни, як: соціологія, педагогіка, соціальна політика, психологія, охорона здоров'я, право та інші соціальні науки. Дослідження поєднують теорію з її практичним застосуванням» [33].

Під час навчання є вибір одного із двох модулів спеціалізації, серед яких «Проєктування соціальної роботи». Приклади предметів:

створення інтеграційних рішень, підтримка багатопроблемних сімей, супервізії та оцінка соціальної роботи.

За цим модулем є ряд дисциплін із професійної підготовки. Зокрема, «Вступ до соціального проектування» [34]. Серед завдань цього курсу: надання вступних знань з теорії та практики проектування в соціальній роботі; характеристика та представлення основних навичок (діяльності), необхідних для проектування соціальної роботи; розвиток здатності розпізнавати індивідуальні схильності, здібності та педагогічні компетенції (особливо власні) для проектування соціальної роботи; розвиток умінь використовувати теоретичні знання для проектування соціальної роботи.

Уміння: вміє адаптувати соціальні проекти до суспільних потреб і проблем; знає можливості використання міждисциплінарних знань у соціальній роботі.

Компетентності: розпізнає та оцінює особисті компетенції (включаючи власні) та інші ресурси середовища, корисні для розробки соціальної роботи; має попередню підготовку діяти/працювати в організаціях (установах) або цільових групах, що проектують соціальну роботу, розуміючи та цінуючи дизайн.

Програмний зміст занять: діагностика в соціальній роботі; розробка соціальних проектів; види соціальних проектів; міждисциплінарність проектування в соціальній роботі.

На випускному курсі вміщена обов'язкова навчальна дисципліна «Управління соціальними проектами» [34]. Цілями курсу є: надання знань про стратегію, техніки та методологію управління проектами та командами; знайомство зі специфікою управління соціальними проектами та їх командами в контексті цілей та інституційного середовища; знайомство з конкретними способами управління соціальним проектом і командою та розвиток здатності критично оцінювати цю діяльність; розвиток здатності керувати соціальним проектом та його командою в різних типах організацій та установ, а також ефективно функціонувати як його член.

Знання: знає визначення, етапи, методи та стратегії управління соціальними проектами та командами; знає відмінності в управлінні соціальними проектами в залежності від типів суб'єктів, які їх реалізують; знає зв'язок між управлінням командою та цілями соціального

проекту та вміє використовувати їх у практиці планування конкретних заходів та вибору відповідних стилів лідерства.

Уміння: знає відмінності в структурі проектної групи в різних суб'єктах та установах, що реалізують соціальні проекти, та вміє обирати відповідні методи управління; усвідомлює існування групових процесів у проектній групі та вміє розпізнавати їх етапи та елементи.

Компетентності: здатний критично оцінювати управління конкретними проектами та командами та вказувати потенційні альтернативні дії.

Теми курсу: управління проектами – огляд визначень, теоретичних концепцій та їх застосування; специфіка управління соціальними проектами та його інституційні умови: державні установи, суб'єкти соціальної економіки, неурядові організації; етапи управління проектом та їх значення для правильного проведення соціального проекту; методології та техніки управління проектами; хороші практики: критичний аналіз процесу управління конкретними соціальними проектами; управління командою – огляд стратегій, теоретичних концепцій та їх застосування; команда соціального проекту: її структура та специфіка в залежності від типу суб'єкта-працівника та організаційної культури; вибір методу управління командою в залежності від мети та специфіки соціального проекту; управління командою та різні види лідерства: відмінності та залежності в контексті цілей проекту; життєвий цикл команди соціального проекту та групові процеси.

Масаріков Університет (Чехія) реалізує освітні програми за бакалаврським та магістерським рівнями вищої освіти. Місія соціальної роботи полягає в тому, щоб допомогти людям (окремим особам, сім'ям, громадам), які не можуть вирішити труднощі у своїх стосунках з іншими людьми чи організаціями, такими як влада чи постачальники послуг, і підтримати їх загальний добробут. Перша мета магістра соціальної роботи – поглибити рефлексивні знання та оволодіти сучасними способами виконання цієї місії. Друга мета – посилити здатність випускників створювати соціальні умови для практичного застосування практик соціальної роботи. Третя мета – розвиток стійкості студентів у професійному зростанні. Таким чином, кандидати на програму повинні бути випускниками зі ступенем бакалавра в галузі соціальної роботи або іншій галузі навчання, яка поділяє

свою назву з однією з інших областей, перелічених у розділі 110(4)(b) Закону № 108/2006 Coll., про соціальні послуги зі змінами. Дослідження зосереджено насамперед на використанні теорій, методів і досліджень соціальної роботи для вирішення проблем і життєвих ситуацій людей, які стикаються з труднощами в своєму соціальному середовищі і не досягають необхідного благополуччя [39].

Серед освітніх компонентів є «Написання та управління проектами». Метою курсу є розвиток знань, умінь і навичок, важливих для підготовки та виконання дослідницьких проектів. Студент дізнається про існуючі грантові схеми, їх специфіку, принципи розробки, подання, підготовки та управління дослідницькими проектами. Будуть набуті практичні навички підготовки науково-дослідницького проекту. Це може бути будь-яка пропозиція, пов'язана з дисертаційним дослідженням або дослідницьким проектом керівника, де студент є членом команди/співдослідником/дослідником. Після закінчення курсу студент здатний визначити можливості отримання гранту та самостійно підготувати заявку на дослідницький проект [39].

Курс завершується на основі а) участі студента в підготовці заявки на отримання гранту (зазвичай у співпраці з його/її науковим керівником), або б) завершення зовнішнього організованого семінару/курсу (наприклад, курсу, що проводиться централізовано) МУ або семінар/курс, запропонований іншими вітчизняними чи іноземними установами). Завершення курсу нагороджується керівником за: а) участь у підготовці/написанні заявки на отримання гранту, б) активну участь у семінарі/курсі, що підтверджується підтвердженням завершення або поданням пропозиції щодо дослідницького проекту. Науковий керівник приймає рішення щодо кількості кредитів та завершення курсу на основі кількості годин/роботи, залучених до підготовки дослідницького проекту/освітнього заходу [39].

Університет в Престоні (Великобританія) реалізує освітню програму «Міжнародна соціальна робота та розвиток громади» освітнього рівня «Бакалавр». Здобувачі під час навчання досліджують глобальні перспективи та те, як ці проблеми поєднуються та впливають на практику спільноти; беруть участь у громадській практиці, де навчаються навичкам, необхідним для того, щоб надати іншим можливість внести позитивні зміни; розробляють та керують проектом соціальних дослі-

джен, заснованим на темі, яка значущою та важливою для самого здобувача. Серед освітніх компонентів є «Розвиток громадських проєктів». Цей модуль має на меті надати навички для ефективного розвитку громадського проєкту. Здобувачі отримують розуміння різних етапів розробки проєкту та того, як досягти цілей. Це зрештою готує слухачів до досягнення соціального повернення інвестицій (SROI) [31].

Вісконгський Університет у Медісоні (США) реалізує програми із соціальної роботи за бакалаврським, магістерським та PhD рівнями вищої освіти. Програми базуються на основі ліберальних мистецтв, засновані на перспективі «людина в середовищі», розширенні можливостей і сильних сторонах, яка сприяє цінностям, етиці та цілям професії. Програми готують студентів до загальної та автономної поглибленої практики широкого профілю, яку можна передавати в різних контекстах, місцях і проблемах, надаючи знання, цінності та навчання навичкам щодо: населення та пов'язані з ним соціальні проблеми/питання; соціальні системи, системи охорони здоров'я та/або соціальні системи та політика; багаторівневі та багатометодичні підходи, засновані на науковому дослідженні та передовій практиці; етична пропаганда та соціальна, економічна та екологічна справедливість; рефлексивне лідерство; практика, заснована на дослідженні, а також методи оцінки практики та програми, які сприяють базі знань професії. До того ж освітні програми розвивають та підтримують інклюзивне середовище, яке залучатиме, плекатиме та підтримуватиме різноманітність у спільноті. Розвиває та підтримує партнерські відносини з різноманітними соціальними, медичними та/або соціальними організаціями, щоб забезпечити значущий польовий досвід і нагляд, поважаючи та сприяючи їх відповідній місії [36].

Структура програми передбачає блок освітніх компонентів із соціальних досліджень та проблем проєктування та програмування. Особливості досліджень, спрямованих на планові, адміністративні та наукові цілі [36].

Здійснена вибірка освітніх програм у закладах вищої освіти України та зарубіжжя дає змогу констатувати, що підготовка майбутніх соціальних працівників передбачає формування у них проєктної компетентності. Випускники освітніх програм мають: здатність здійснювати пошук креативних ідей на вирішення актуальних соціальних

проблем особистості, громади та держави загалом, здатність вживати відповідних заходів для втілення цієї ідеї та досягнути поставлених цілей; здатність до управлінської діяльності з реалізації кожного етапу впровадження проекту; здатність забезпечувати сталість проекту через вирішення зовнішніх та внутрішніх ризиків.

4. Висновки

Аналіз організаційної структури закладів вищої освіти України та зарубіжжя дав змогу встановити, що інноваційна і проектна діяльність є серед пріоритетних напрямів діяльності. Кожен ЗВО має власне бачення організаційної структури: проектний офіс, відділ проектної діяльності, відділ міжнародних зв'язків, інноваційний відділ тощо. У більшій мірі такі відділи надають послуги з пошуку проектних та грантових програм, з написання проектних заявок, підготовки кошторису, заповнення аплікаційних форм.

В умовах діджиталізації сильною стороною ЗВО є використання можливостей офіційних сайтів, на яких створюються тематичні рубрики, формується банк актуальних грантових програм, зберігається архів реалізованих проектів. Цікавий досвід з підготовки щомісячних інформаційних дайджестів з активними дедлайнами для подання проектів.

Узагальнюючи діяльність таких структурних підрозділів, можемо визначити такі напрями роботи: інформування про грантові можливості учасників освітнього процесу; допомога в оформленні наявних ідейних пропозицій у формі заявок; пошук партнерів; супровід під час реалізації проекту.

Кращий досвід ЗВО стосується проведенням локальних конкурсів кращих ідей та проектних пропозицій, які удосконалюються і оформлюються у виглядів національних і міжнародних проектних заявок. Водночас позитивним чинником є наявність локального нормативного документу, який регламентує усі етапи здійснення проектної діяльності учасниками освітнього процесу.

Для сфери соціальної роботи важливими є методологічні підходи здійснення інноваційної діяльності, визначенні Міжнародною асоціацією шкіл соціальної роботи.

До того ж зарубіжні ЗВО проектну діяльність реалізують через відповідні центри підтримки, які виконують сервісні функції з розвитку

інновацій, здійснення міждисциплінарних досліджень, реалізації академічної мобільності, розширення грантових програм.

Встановлено, що освітні програми із соціальної роботи у закладах вищої освіти України та зарубіжжя передбачають формування у здобувачів проектної компетентності: здатність здійснювати пошук креативних ідей на вирішення актуальних соціальних проблем особистості, громади та держави загалом, здатність вживати відповідних заходів для втілення цієї ідеї та досягнути поставлених цілей; здатність до управлінської діяльності з реалізації кожного етапу впровадження проекту; здатність забезпечувати сталість проекту через вирішення зовнішніх та внутрішніх ризиків.

Проектна компетентність формується через наявність обов'язкових чи вибіркових освітніх компонентів, які формують знання про сутність проекту, специфіки соціального проектування, управління проектною діяльністю, фінансовими аспектами реалізації проекту, робота з командою проекту тощо.

Перспективами подальших досліджень є питання практичної проектної діяльності студентської молоді, класифікації соціальних проектів, міжсекторальної співпраці в громаді, ролі проектів у досягненні сталого розвитку.

Список літератури:

1. Гранти та конкурси – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. *Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*. URL: <https://www.chnu.edu.ua/nauka/naukovi-informatsiini-resursy/hranty-ta-konkursy/> (дата звернення: 03.02.2025).
2. Грантова та проектна діяльність. *ХНПУ імені Г.С. Сковороди*. URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/grantova-ta-proyektna-diyalnist> (дата звернення: 03.02.2025).
3. Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». ОПП «Соціальна робота» (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти), Ужгород, 2024, 18 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/80735> (дата звернення: 03.02.2025).
4. Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». ОПП «Соціальна робота» (другого (магістерського) рівня вищої освіти), Ужгород, 2024, 11 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/75782> (дата звернення: 03.02.2025).
5. Західноукраїнський національний університет. ОПП «Соціальна робота» (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти), Тернопіль, 2024, 15 с. URL: <https://surl.li/msncqg> (дата звернення: 03.02.2025).

6. Західноукраїнський національний університет. ОПП «Соціальна робота» (другого (магістерського) рівня вищої освіти), Тернопіль, 2024, 19 с. URL: <https://surl.li/ynbda> (дата звернення: 03.02.2025).

7. Львівський національний університет імені Івана Франка. ОПП «Соціально-психологічна реабілітація». Львів, 2022, 17 с. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/OP_mah_SR_SPR_2022_21.03.pdf (дата звернення: 03.02.2025).

8. Навчально-науковий центр проєктних технологій. *Офіційний сайт Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка*. URL: <https://sspu.edu.ua/nauka/strukturni-pidrozdzily/navchalno-naukovy-tsentri-proektnykh-tekhnologii> (дата звернення: 03.02.2025).

9. Національний університет «Чернігівська політехніка». ОПП «Соціальна робота» (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти), Чернігів, 2024, 21 с. URL: <https://surl.li/pccslk> (дата звернення: 03.02.2025).

10. Національний університет «Чернігівська політехніка». ОПП «Соціальна робота» (другого (магістерського) рівня вищої освіти), Чернігів, 2024, 18 с. URL: <https://surl.li/rqvcph> (дата звернення: 03.02.2025).

11. Положення про організацію та ведення грантової роботи в ДВНЗ «Ужгородський національний університет»: Наказ ректора ДВНЗ «Ужгородський національний університет» від 06.03.2015 р. №526/01-17. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/5411> (дата звернення: 03.02.2025).

12. Послуги офісу. *Національний університет «Львівська політехніка»*. URL: <https://lpnu.ua/proiektnyi-ofis-posluhy-ofisu> (дата звернення: 03.02.2025).

13. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 10.07.2019 № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-p#Text> (дата звернення: 03.02.2025).

14. Проєктна діяльність. *Луцький національний технічний університет*. URL: <https://lntu.edu.ua/uk/diyalnist/proyektna> (дата звернення: 03.02.2025).

15. Проєктний офіс. *Донецький національний університет імені Василя Стуса*. URL: <https://surl.li/ccfwkh> (дата звернення: 03.02.2025).

16. Соціальна робота (бакалавр) | Освіта у Львівській політехніці. *Національний університет львівська політехніка*. URL <https://directory.lpnu.ua/majors/ihsn/6.231.00.00/8/2024/ua/full> (дата звернення: 03.02.2025).

17. Соціальна робота (магістр) | Освіта у Львівській політехніці. *Національний університет львівська політехніка*. URL: <https://directory.lpnu.ua/majors/ihsn/8.231.00.01/19/2024/ua/full> (дата звернення: 03.02.2025).

18. Стартап центр СумДУ «New Generation». *СумДУ*. URL: <https://startup.sumdu.edu.ua/> (дата звернення: 03.02.2025).

19. Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. ОПП «Соціальна робота» (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти), Суми, 2024, 21 с. URL: <https://surl.li/hsoqec> (дата звернення: 03.02.2025).

20. Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. ОПП «Соціальна робота» (другого (магістерського) рівня вищої освіти), Суми, 2024, 18 с. URL: <https://surl.li/darvqv> (дата звернення: 03.02.2025).

21. УжНУ. Міжнародні освітні та інституційні проєкти. Перелік проєктів УжНУ. *Ужгородський національний університет*. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/irelations-projects> (дата звернення: 03.02.2025).

22. УжНУ. Пошук грантів та стипендій. Загальна інформація. *Ужгородський національний університет*. URL: https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/irelations-ir_grants (дата звернення: 03.02.2025).

23. Уряд затвердив План для реалізації програми Ukraine Facility. *Урядовий портал*. URL: <https://surl.li/ptrqie> (дата звернення: 03.02.2025).

24. Херсонський державний університет. ОПП «Соціальна робота» (другого (магістерського) рівня вищої освіти), Івано-Франківськ, 2023, 20 с. URL: <https://surl.li/awmkpf> (дата звернення: 03.02.2025).

25. Херсонський державний університет. ОПП «Соціальна робота» (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти), Івано-Франківськ, 2023, 22 с. URL: <https://surl.li/wryswd> (дата звернення: 03.02.2025).

26. Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича. ОПП «Соціальна робота» (першого (бакалаврського) рівня вищої освіти), Чернівці, 2023, 29 с. URL: <http://surl.li/yvfieu> (дата звернення: 03.02.2025).

27. Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича. ОПП «Соціальна робота» (другого (магістерського) рівня вищої освіти), Чернівці, 2023, 28 с. URL: <http://surl.li/hjqhok> (дата звернення: 03.02.2025).

28. Community University Partnerships Grant Program. *Home – About*. URL: <https://about.csu.edu.au/community/grants> (date of access: 03.02.2025).

29. FSS:SPPd0119 Writing and project management – Course Information. *Informační systém*. URL: <https://is.muni.cz/course/fss/SPPd0119> (date of access: 03.02.2025).

30. International grants. *Univesitat Oberta de Catalunya*. URL: <https://www.uoc.edu/portal/en/compromis-social/ciutadania-global/beques-internacionals/index.html> (date of access: 03.02.2025).

31. International Social Work & Community Development. *University of Central Lancashire*. URL: <https://www.uclan.ac.uk/undergraduate/courses/international-social-work-ba-hons> (date of access: 03.02.2025).

32. Praca socjalna – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Kierunki studiów – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. URL: <https://rekrutacja.amu.edu.pl/kierunki-studiow/praca-socjalna,372> (date of access: 03.02.2025).

33. Praca socjalna: 2024/25, studia drugiego stopnia, studia stacjonarne – Sylabus UAM. Lista wydziałów – Sylabus UAM. URL: <https://syllabus.amu.edu.pl/pl/20/3/3/33/108#nav-tab-info> (date of access: 03.02.2025).

34. Praca socjalna: 2024/25, studia drugiego stopnia, studia stacjonarne – Sylabus UAM. Lista wydziałów – Sylabus UAM. URL: <https://syllabus.amu.edu.pl/pl/20/3/3/33/108#nav-tab-info> (date of access: 03.02.2025).

35. Praca socjalna: 2024/25, studia drugiego stopnia, studia stacjonarne – Sylabus UAM. Lista wydziałów – Sylabus UAM. URL: <https://syllabus.amu.edu.pl/pl/20/3/3/33/108#nav-tab-info> (date of access: 03.02.2025).

36. Research: University of Wisconsinâ Madison. *University of Wisconsinâ Madison*. URL: <https://www.wisc.edu/research/> (date of access: 03.02.2025).
37. Sandra Rosenbaum School of Social Work. *University of Wisconsin-Madison*. URL: <https://socwork.wisc.edu/> (date of access: 03.02.2025).
38. Social Work Research Statement. *International Association of Schools of Social Work (IASSW)*. URL: <https://www.iassw-aiets.org/social-work-research-statement/> (date of access: 03.02.2025).
39. Social Work. *Masaryk University*. URL: <https://www.muni.cz/en/bachelors-and-masters-study-programmes/23295-social-work> (date of access: 03.02.2025).
40. Strategic projects. *Masaryk University*. URL: <https://www.muni.cz/en/about-us/strategic-projects> (date of access: 03.02.2025).
41. Strona główna. *Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*. URL: <https://amu.edu.pl/> (date of access: 03.02.2025).

References:

1. Hranty ta konkursy – Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yurii Fedkovycha [Grants and competitions – Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University]. *Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yurii Fedkovycha*. URL: <https://www.chnu.edu.ua/nauka/naukovi-informatsiini-resursy/hranty-ta-konkursy/> (Ukrainian).
2. Hrantova ta proiektna diialnist [Grant and project activities]. *KhNPU imeni H.S. Skovorody*. URL: <http://hnpu.edu.ua/uk/grantova-ta-proiektna-diyalnist> (Ukrainian).
3. State Higher Educational Institution «Uzhhorod National University». Educational and professional programme «Social Work» (first (bachelor's) level of higher education), Uzhhorod, 2024, 18 p. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/80735> (Ukrainian).
4. State Higher Educational Institution «Uzhhorod National University». Educational and professional programme «Social Work» (second (master's) level of higher education), Uzhhorod, 2024, 11 p. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/75782> (Ukrainian).
5. Western Ukrainian National University. Educational and professional programme «Social Work» (first (bachelor's) level of higher education), Ternopil, 2024, 15 p. URL: <https://surl.li/msncqg> (Ukrainian).
6. Western Ukrainian National University. EPP «Social Work» (second (master's) level of higher education), Ternopil, 2024, 19 p. URL: <https://surl.li/ynbdza> (Ukrainian).
7. Ivan Franko Lviv National University. Educational and professional programme «Social and Psychological Rehabilitation». Lviv, 2022, 17 p. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/OP_mah_SR_SPR_2022_21.03.pdf (Ukrainian).
8. Navchalno-naukovyï tsentr proiektnykh tekhnolohii [Training and Research Centre for Project Technologies]. Ofitsiyni sait Sumskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni A.S. Makarenka. URL: <https://sspu.edu.ua/>

nauka/strukturni-pidrozdily/navchalno-naukovyi-tsentr-proektnykh-tekhnologii (accessed: 03.02.2025).

9. National University «Chernihiv Polytechnic». Educational and professional programme «Social Work» (first (bachelor's) level of higher education), Chernihiv, 2024, 21 p. URL: <https://surl.li/pcscslk> (Ukrainian).

10. National University «Chernihiv Polytechnic». Educational and professional programme «Social Work» (second (master's) level of higher education), Chernihiv, 2024, 18 p. URL: <https://surl.li/rqvcph> (Ukrainian).

11. Polozhennia pro orhanizatsiiu ta vedennia hrantovoi roboty v DVNZ «Uzhhorodskyi natsionalnyi universytet» [Regulations on the organisation and conduct of grant work at the State Higher Educational Institution «Uzhhorod National University»] : Nakaz rektora DVNZ «Uzhhorodskyi natsionalnyi universytet» vid 06.03.2015 r. №526|01-17. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/5411> (Ukrainian).

12. Posluhy ofisu [Office services]. *Natsionalnyi universytet «Lvivska politehnika»*. URL: <https://lpnu.ua/proiektnyi-ofis/posluhy-ofisu> (Ukrainian).

13. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku [On approval of the Strategy for the Development of the Innovation Sector for the period up to 2030] : Rozporiadzh. Kab. Ministriv Ukrainy vid 10.07.2019 № 526-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-r#Text> (Ukrainian).

14. Proiektna diialnist [Project activities]. *Lutskyi natsionalnyi tekhnichnyi universytet*. URL: <https://lntu.edu.ua/uk/diialnist/proiektna> (Ukrainian).

15. Proiektnyi ofis [Project office]. Donetskyi natsionalnyi universytet imeni Vasylia Stusa. URL: <https://surl.li/ccfwkh> (Ukrainian).

16. Sotsialna robota (bakalavr) | Osvita u Lvivskii politekhnitsi [Social Work (Bachelor's degree) | Education at Lviv Polytechnic]. Natsionalnyi universytet lvivska politehnika. URL: <https://directory.lpnu.ua/majors/ihsn/6.231.00.00/8/2024/ua/full> (Ukrainian).

17. Sotsialna robota (mahistr) | Osvita u Lvivskii politekhnitsi [Social Work (Master's degree) | Education at Lviv Polytechnic]. Natsionalnyi universytet lvivska politehnika. URL: <https://directory.lpnu.ua/majors/ihsn/8.231.00.01/19/2024/ua/full> (Ukrainian).

18. Startap tsentr SumDU «New Generation» SumDU [Start-up centre of Sumy State University «New Generation»]. URL: <https://startup.sumdu.edu.ua/> (Ukrainian).

19. A.S. Makarenko Sumy State Pedagogical University. Educational and professional programme «Social Work» (first (bachelor's) level of higher education), Sumy, 2024, 21 p. URL: <https://surl.li/hsoqec> (Ukrainian).

20. A.S. Makarenko Sumy State Pedagogical University. Educational and professional programme «Social Work» (second (master's) level of higher education), Sumy, 2024, 18 p. URL: <https://surl.li/darvqv> (Ukrainian).

21. UzhNU. Mizhnarodni osviti ta instytutsiini proiekty. Perelik proiektiv UzhNU [Uzhhorod National University. International educational and institutional projects. List of projects of Uzhhorod National University]. *Uzhhorodskyi*

natsionalnyi universytet. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/irelations-projects> (Ukrainian).

22. UzhNU. Poshuk hrantiv ta stypendii. Zahalna informatsiia [Uzhhorod National University. Search for grants and scholarships. General information]. *Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet*. URL: https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/irelations-ir_grants (Ukrainian).

23. Uriad zatverdyv Plan dlia realizatsii prohramy Ukraine Facility [The Government approved the Plan for the implementation of the Ukraine Facility programme.]. *Uriadovyi portal*. URL: <https://surl.li/ptrqie> (Ukrainian).

24. Kherson State University. Educational and professional programme «Social Work» (second (master's) level of higher education), Ivano-Frankivsk, 2023, 20 p. URL: <https://surl.li/awmkpf> (Ukrainian).

25. Kherson State University. Educational and professional programme «Social Work» (first (bachelor's) level of higher education), Ivano-Frankivsk, 2023, 22 p. URL: <https://surl.li/wryswd> (Ukrainian).

26. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. Educational and professional programme «Social Work» (first (bachelor's) level of higher education), Chernivtsi, 2023, 29 p. URL: <http://surl.li/yvfieu> (Ukrainian).

27. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University. Educational and professional programme «Social Work» (second (master's) level of higher education), Chernivtsi, 2023, 28 p. URL: <http://surl.li/hjqhok> (Ukrainian).

28. Community University Partnerships Grant Program. *Home – About*. URL: <https://about.csu.edu.au/community/grants>

29. FSS:SPPd0119 Writing and project management – Course Information. *Informační systém*. URL: <https://is.muni.cz/course/fss/SPPd0119>

30. International grants. *Univesitat Oberta de Catalunya*. URL: <https://www.uoc.edu/portal/en/compromis-social/ciutadania-global/beques-internacionals/index.html>

31. International Social Work & Community Development. *University of Central Lancashire*. URL: <https://www.uclan.ac.uk/undergraduate/courses/international-social-work-ba-hons>

32. Praca socjalna – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Kierunki studiów – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. URL: <https://rekrutacja.amu.edu.pl/kierunki-studiow/praca-socjalna,372>

33. Praca socjalna: 2024/25, studia drugiego stopnia, studia stacjonarne – Sylabus UAM. Lista wydziałów – Sylabus UAM. URL: <https://sylabus.amu.edu.pl/pl/20/3/3/33/108#nav-tab-info>

34. Praca socjalna: 2024/25, studia drugiego stopnia, studia stacjonarne – Sylabus UAM. Lista wydziałów – Sylabus UAM. URL: <https://sylabus.amu.edu.pl/pl/20/3/3/33/108#nav-tab-info>

35. Praca socjalna: 2024/25, studia drugiego stopnia, studia stacjonarne – Sylabus UAM. Lista wydziałów – Sylabus UAM. URL: <https://sylabus.amu.edu.pl/pl/20/3/3/33/108#nav-tab-info>

36. Research: University of Wisconsinâ Madison. *University of Wisconsinâ Madison*. URL: <https://www.wisc.edu/research/>

Chapter «Pedagogical sciences»

37. Sandra Rosenbaum School of Social Work. University of Wisconsin-Madison. URL: <https://socwork.wisc.edu/>

38. Social Work Research Statement. *International Association of Schools of Social Work (IASSW)*. URL: <https://www.iassw-aiets.org/social-work-research-statement/>

39. Social Work. *Masaryk University*. URL: <https://www.muni.cz/en/bachelors-and-masters-study-programmes/23295-social-work>

40. Strategic projects. *Masaryk University*. URL: <https://www.muni.cz/en/about-us/strategic-projects>

41. Strona główna. *Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu*. URL: <https://amu.edu.pl/>